

Rubrika *Istoriografija* (113-420) je najobimnija i sadrži 19 priloga koji se hronološki odnose na period od ranog srednjeg vijeka (tumačenje titule župan od njenog prvog javljanja do kraja XII vijeka) do sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća (Banjalučke prvomajske proslave 1945-1970). Iziskivalo bi dosta prostora da se nabroje svi prilozi, pa zato izdvajamo samo jedan, autora Đ. Mikić i D. Popovića: „Moć i bogatstvo banjalučkih zemljoposjednika Džinića.“ U članku je predstavljen historijat begovske porodice Džinić, koja je imala istaknutu ulogu u političkom, ekonomskom i socijalnom životu Banje Luke u XIX i prvim decenijama XX stoljeća.

Objavljivanje arhivske građe (435-502) je rubrika u kojoj su prezentirani arhivski dokumenti: Faksimil, transkripcija i interpretacija poništenja jednog bračnog ugovora iz 1398. godine iz Arhiva HAZU, Kraća biografija pop Vasilija-Vajana Kovačevića (1844-1896) i faksimil njegovog svjedočanstva iz 1876. godine, iz vremena Ustanka u Bosni 1875-1878, koji se čuva u Muzeju u Banjoj Luci, Kratak historijat i dvadeset pet poglavlja Propisa o radu Sirotišta „Marija zvijezda“, koje je utemeljeno 1878. godine i Ustav Ruske matice u Banjoj Luci, jednog od udruženja ruskih emigranata koji su nakon okončanog građanskog rata u Rusiji 1921. godine izabrali Banju Luku i Kraljevinu SHS za novu domovinu.

Četvrta rubrika *Objavljivanje informativnih sredstava* (503-520) sadrži analitički inventar arhivske zbirke *Orijentalni rukopisi i dokumenti (1311-); 1311/1925. (Analitički inventar)*. Riječ je o Zbirci orijentalnih rukopisa, što je jedna od 30 arhivskih zbirki Arhiva Republike Srpske, a formirana je otkupom u periodu od 1954. do 1962. godine. Najveći broj dokumenata je otkupljen od osoba koje su rođene u Banjoj Luci, a čine je ruko-

pisi i dokumenti. Kratak prijevod sadržaja rukopisa i dokumenata završio je 1962. godine Rašid Hajdarević, arhivist Istorijskog arhiva Sarajevo, a Ferida Bostandžić je na osnovu ovih prijevoda uradila regesta (ukupno 58).

Rubrika *Prikazi i osvrti* (521-560) sadrži prikaze 2 časopisa i 3 knjige, objavljenih 2008. godine, te tri osvrti, a rubrika *Bibliografija* (561-572) sadrži pregled izdanja Arhiva Republike Srpske i bibliografiju radova radnika Arhiva Republike Srpske.

U rubrici *In memoriam* (577-582) objavljena su sjećanja na umrle arhivske radnike i historičare: Milana Vukmanovića, Ibrahima Ibrišagića, Nafisa Halilovića, Dušana Lukića i Zdravka Antonića ■

Mina Kujović

ZBORNİK RADOVA IDENTITET ISTRE - ISHODIŠTA I PERSPEKTIVE

ur. Marino Manin, Ljiljana Dobrovšak, Gordan Črpić, Robert Blagoni, Zagreb: Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar", Biblioteka ZBORNICI, knjiga 26, 2006, 582 str.

Zbornik radova "Identitet Istre - ishodišta i perspektive" rezultat je istoimenog naučnog skupa održanog u Puli od 16. do 18. juna 2004. godine u organizaciji Pulskog centra Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar", Hrvatskog instituta za povijest u Za-

grebu, Filozofskog fakulteta u Puli, Centra za promociju socijalnog nauka Crkve HKB iz Zagreba i Biskupije porečko - pulske sa sjedištem u Poreču. Zbornik je na sud široj čitalačkoj publici predodčen dvije godine kasnije, kada je publiciran kao izdanje Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" u Zagrebu. Zbornik sadrži 26 autorskih radova, podijeljenih u dvije veće tematske cjeline: "Povijesni aspekti identiteta Istre" (pp. 11-293) i "Društveni i kulturni aspekti identiteta Istre" (pp. 295-577). Tematski okvir "Povijesni aspekti identiteta Istre" kao subpoglavljaja sadrži: Srednji i novi vijek; Devetnaesto i dvadeseto stoljeće; Drugi svjetski rat i poraće. Cjelina pod naslovom "Društveni i kulturni aspekti identiteta Istre" podijeljena je na: Crkva i identitet Istre; Demografski aspekti identiteta; Politički, jezični, kulturni i socijalni aspekti identiteta Istre.

Rad Miroslava Bertoše pod naslovom "U znaku plurala-višebrojni i višeslojni identiteti istarski" (kroki ranog novovjekovlja XVI.-XVIII. stoljeća) (pp. 15-32) predstavlja svojevrsni uvod u Zbornik, gdje se na osnovu teorijskih postavki definiše pojam identiteta u kontekstu hrvatskog povijesnog kruga ranog novog vijeka. Autor je na stanovištu tumačenja identiteta kao promjenjive povijesne kategorije, te zaključuje kako su "istarski identiteti od ranog srednjovjekovlja do danas osebujan (su) zbroj razmrvljenih identiteta pojedinih dijelova hrvatskog etničkog prostora koji su se u tim prijelomnim stoljećima uobličavali pod utjecajima golemih promjena na Mediteranu, srednjoj i jugoistočnoj Evropi" (p. 18). Bertoša, također, upozorava na česta migraciona kretanja, kao bitan faktor u formiranju pojedinih identiteta na istarskom području. Autorova zaključna razmatranja usmjerena su u pravcu isticanja potrebe za daljnja istraživanja ovog pitanja, što bi bio

preduvjet za izradu jedne temeljitije sinteze o ovom problemu.

U radu "Glagoljaštvo kao identifikacijski čimbenik istarskih Hrvata" (pp. 33-45) autora Mile Bogovića fokus se stavlja na prostornu raširenost glagoljskih spomenika po cjelokupnom istarskom području, ali i području koji gravitira istom, u hiljadugodišnjem vremenskom okviru, što je, prema autoru, bitna odrednica u formiranju identiteta istarskih Hrvata. Jedan bitan kulturološki segment Istrijana, predstavljaju glagoljaši, u kontekstu štampanja prve knjige-Prvotiska 1483. (glagoljski Misal) (p. 42).

Sljedeći u nizu radova objavljenih u ovom zborniku je rad Ivana Jurkovića "Hrvatski identitet plemstva austrijskog dijela Istre krajem XV. i tijekom XVI. stoljeća" (pp. 47-65), u kojem autor zaključuje da je istarsko plemstvo moralo u određenoj mjeri biti i nositelj hrvatskog identiteta, jednako kao što je bilo nositelj identiteta u austrijskom dijelu Istarskog poluotoka na prijelazu iz razvijenog srednjeg vijeka u novovjekovni period. Autor kao argument uzima glagoljašku tradiciju ovoga područja, te konkretizira sa grafitom Baldasara Polderštana iz Crkve sv. Antuna, koji je ispisan glagoljicom, a datiran 1491. godine. Ovaj "suživot onomastičke raznolikosti" (p. 51), prema autoru, jasan je pokazatelj i kulturnog pluralizma ovoga područja, odnosno "ondašnje multietničke zajednice Istre" (p. 58).

"Istrani u Mlecima (XV.-XVIII. st.): obilježja, prepoznatljivosti i identiteti" (pp. 67-84), rad autorice Lovorke Čoralčić, bavi se životom i djelovanjem istarske iseljeničke skupine u Mletačkoj republici. Na osnovu uvida u brojnu izvornu građu, prije svega Arhiva u Veneciji (*Archivio di Stato di Venezia*), autorica zaključuje da su prekojadranske migracije činile jednu od najvažnijih sastavnica hrvatske povijesti razvijenog srednjeg vi-

jeka i ranog novog vijeka. Arhivska građa, nerijetko, daje dragocjene podatke o životu i načinu djelovanja istarske iseljeničke skupine u Mlecima, koji su, iako ne toliko brojni, ipak činili skupinu prepoznatljivog identiteta na ovom području.

Završni rad u okviru subpoglavlja "Srednji i novi vijek" predstavlja članak profesora Filozofskog fakulteta u Puli Slavena Bertoše pod naslovom "*Povijesna antroponimija i toponimija Barbanštine i Rakaljštine početkom XIX. stoljeća*" (pp. 85-99). Autor na osnovu građe za proučavanje područja Barbanštine i Rakaljštine, posebice notarskih spisa Alessandra d'Elettija, ali i dokumenata koji se odnose na period od 1814. do 1821. godine, taksativno nabraja 51 selo i naseljeno područje. U svojim zaključnim razmatranjima autor pokazuje da su mnoga naselja ime dobila prema prezimenu najbrojnije porodice ili one prve naseljene na istom lokalitetu. Naglašena dominantnost i kontinuitet hrvatskih prezimena osnovni je argument kojim autor dokazuje posebno snažan hrvatski supstrat u ovome dijelu Istarskog poluotoka.

Subpoglavlje "Devetnaesto i dvadeseto stoljeće" otvara Antonio Miculian sa radom na italijanskom jeziku pod naslovom "*Il diritto di nazionalità in Istria e nel litorale austriaco dalla seconda metà del XIX agli inizi del XX secolo*"¹ (pp. 103-121). Autor posebnu pažnju usmjerava na prijelomne godine istarske historije, počevši sa 1797. godinom, kada Istra dospijeva pod francusku i austrijsku upravu, kada otpočinje modernizacijski proces u okviru društvene organizacije.

Nevio Šetić u radu "O nacionalnom iden-

titetu Istre u XX. stoljeću" (pp. 125-135) daje doprinos poznavanju identiteta Istre XX stoljeća, u nacionalnom smislu, upozoravajući da u Istarskoj županiji apsolutnu većinu čine Hrvati. Prema istraživanju Nevija Šetića, izjašnjavanje u regionalnom smislu je u velikom padu, sa oko 18% prema popisu iz 1991 na razinu od oko 4% prema popisu iz 2001. godine. U posljednjem poglavlju teksta "Istranin ili Istrijan" autor definira ova dva pojma, sa uočljivom tendencijom isticanja hrvatskog nacionalnog, ispred istarskog regionalnog identiteta. Termin "Istrijan", prema autoru, je profiliran je od strane politikantsko-iredentističkih interesa, te je kao takav bio nametnut Hrvatima u Istri prema načelu: "...jedan Istrijan više znači u praksi jedan Hrvat manje".

Darko Dukovski bavio se temom "*Istra XX. stoljeća (1900.-1950.): promjene identiteta (socijalni i gospodarski uzroci)*" (pp. 139-170). U ovom relativno opširnom radu autor sintetski definira osnovne historijske pojave na ovom području od konca XIX do pedesetih godina XX stoljeća, sa posebnim osvrtom na društveno-politički i ekonomski aspekt kao sastavne dijelove identiteta. Također, Darko Dukovski upozorava koliko ovi faktori čine identitet promjenljivom kategorijom, ističući upravo Istru, područje ljudske promenade (p. 139), kao fantastičan primjer takvog promišljanja.

Sljedeći u nizu je rad Željka Klaića "*Matko Laginja i političko gospodarski problemi Istre u XX. stoljeću*" (pp. 173-206), u kojem autor prati historijsku ulogu Matka Laginje, na prijelazu iz XIX u XX stoljeće, i njegove napore za oslobađanje hrvatskog seljaštva u Istri od vlasti njemačko-italijanske birokracije. Sa izbijanjem Prvog svjetskog rata Matko Laginja kao vođa Narodnog pokreta nakratko prekida sa radom, da bi svoj politički angažman nastavio nakon 1918. go-

¹ Prev. "Pravo na nacionalnost u Istri i austrijskom primorju od druge polovice XIX. stoljeća do početka XX. stoljeća"

dine kao predsjednik *Gospodarske sveze za Istru*. Nakon 1925. Matko Laginja se povlači iz stranačkog života, ali ostaje društveno aktivan sve do smrti 1930. godine.

Treće subpoglavlje "*Drugi svjetski rat i poraće*" započinje radom Marija Jareba "*Istra u medijima, promidžbi i publicistici ustaško-domobranskog pokreta i Nezavisne Države Hrvatske od kraja dvadesetih godina do 1945. godine*" (pp. 213-231). Autor zaključuje na osnovu konsultirane arhivske građe da rukovodstvo ustaško-domobranskog pokreta na čelu sa Antom Pavelićem sve do 1943 nije posvećivalo dovoljno pažnje istarskom problemu, a kao razlog navodi bliske veze Pavelića sa Talijanima, koje započinju 1927. godine. Naime, te godine se Pavelić susreće sa predstavnikom Fašističke stranke Robertom Forgesom Davanzatiem u Rimu, gdje su raspravljali o ustrojstvu buduće hrvatske države. U tzv. *Promemoriji*, Pavelić izostavlja sve one hrvatske krajeve koji su nakon Prvog svjetskog rata pripali Kraljevini Italiji. "*Uspostava NDH i njezino »savezništvo« s fašističkom Italijom značili su za hrvatsku javnost i politiku gotovo potpunu šutnju o istarskom pitanju*", rezimirao je Jareb. Do promjene dolazi 1943. nakon kapitulacije Italije, kada otpočinju zahtjevi za uključivanje Istre u sklop NDH. Ipak, i tada izostaju značajniji politički potezi koji bi u konačnici ostvarili zacrtani cilj, a odnos prema Istri se sveo na njeno spominjanje u medijima i publicistici toga vremena.

Rad koji je napisao Marino Manin govori "*O ljudskim gubicima Istre u Drugom svjetskom ratu i poraću*" (pp. 235-252). Pitanje broja žrtava, odnosno broja ljudskih gubitaka predstavlja uvijek kontroverzno i osjetljivo historiografsko pitanje. I autor zaključuje da podaci o broju žrtava istarskoga područja variraju, te da se na nakim mjestima poprilično razlikuju, u zavisno-

sti od provenijencije samih podataka. U daljnjem tekstu Manin definira pojmove *egzodusa* i *jama*, te načine na koje su isti tumačeni u Italiji sa jedne, i Jugoslaviji (Hrvatska i Slovenija) sa druge strane. Svoj rad okončava utvrđivanjem broja žrtava za riječko područje, zaključujući da je "*otprilike tri puta manji (2.4%) u odnosu na prosječnu vrijednost za područje Republike Hrvatske (7.3%).*" (p. 247)

"*Komunistička partija Hrvatske u Istri tijekom prvih godina nakon završetka Drugog svjetskog rata*" (pp. 255-277)-autorski je članak Berislava Jandrića, u kojem je raspravljano o ulozi Komunističke partije Hrvatske (KPH) neposredno nakon završetka Drugog svjetskog rata, te njenom stručnom i kadrovskom osposobljavanju i potrazi vlastitog modela društveno-političkog pokreta. Autor pravi diferencijaciju u djelovanje KPH u ostalim krajevima Hrvatske i u Istri, s obzirom na složenu političku situaciju u Istri, te prisustvo međunarodne politike.

Milan Rakovac u radu naslovljenom "*Kultura opstanka*" (281-293) na poseban način, esejističkim stilskim izražavanjem tumači odnos hrvatskog, talijanskog i slovenskog u Istri tokom XX stoljeća.

Drugo poglavlje, koje se bavi društvenim i kulturnim aspektima identiteta Istre, započinje radom Franje Emanuela Hoška pod naslovom "*Identitet istarskog svećenika kao čimbenik identiteta Istre prema romanu Šime Sironića »Teški dani« (1961.)*" (pp. 299-316). Na osnovu romana Šima Sironića "*Teški dani*" autor tumači neke crtice iz crkvenog, vjerskog, društvenog i političkog života Istre na početku XX stoljeća.

Stanko Josip Škunca bavio se temom "*Redovništvo u crkvi Istre*" (pp. 317-328), gdje donosi kratki historijski pregled geneze crkvenih redova na ovom području, te njihovom doprinosu u izgradnji duhov-

nog i kulturnog istarskog bića. Tako autor spominje benediktince, templare, ivanovce, dominikance, franjevce (konventualci i opservanti) etc.

"Uloga istarskih franjevaca u reformaciji i protureformaciji" (pp. 329-344) naslov je rada Ludevita Antona Maračića, gdje autor prati crkveni red konventualaca, ogranak iz reda franjevaca, i njihov rad na širenju, ali i potiskivanju reformacije po Istarskom poluotoku. Neki od njih širenjem luteranizma bivaju procesuirani od strane koparske i venecijanske inkvizicije. Istarski franjevci su bili zaduženi i za vođenje inkvizicijskog postupka u Istri sve do XVI stoljeća, kada reformacija pod pritiskom protureformacije iščezava sa istarskog prostora.

Sljedeći rad objavljen u zborniku "*Identitet Istre - ishodišta i perspektive*" autorsko je djelo Stipana Trogrlića pod naslovom "*Katolička crkva i diplomatsko-politička borba za priključenje Istre Hrvatskoj (1945.-1947.)*" (pp. 345-369). U vrlo zanimljivom radu autor pokušava odgovoriti na pitanje kako i pod kojim uvjetima je klerikalno-upravljačka struktura Katoličke crkve u Istri doživjela podjelu na nacionalnoj osnovi, te se uključila u rješavanje istarskog nacionalnog pitanja. Italijanske crkvene strukture surađuju sa liberalnom i fašističkom opcijom, dok hrvatske i slovenske, nakon Drugog svjetskog rata, podršku pružaju novoformiranoj komunističkoj vlasti. Nacionalno-politički program hrvatskog svećenstva bio je priključenje Istre Hrvatskoj, a jedina relevantna politička snaga sposobna za ostvarenje tog cilja bilo je vodstvo Narodnooslobodilačkog pokreta, dok je podrška crkve novoj vlasti omogućila lakše dokazivanje legitimiteta kako na unutrašnjem tako i na međunarodnom planu.

Posljedni rad u okviru subpoglavlja "*Crkva i identitet Istre*" (pp. 371-390) napisao je

Željko Boneta, pod naslovom "*Modernizacija i religioznost u Istri*". Autor tumači proces modernizacije, te koliko isti ima udjela u sveopćoj pojavi sekulariziranja društva. Cilj rada, prema autoru, jeste provjera aktualnosti tzv. *sekularizacijske paradigme* u Istri, uzevši u obzir ovo područje kao modernizacijski "*naprednije*" od hrvatskog prosjeka.

Nenad Pokos i Dražen Živić analizirali su statističke podatke o broju stanovništva u radu "*Suvremena demografska slika Istre*" (pp. 393-417), ali ujedno i otvorili subpoglavlje pod naslovom "*Demografski aspekti identiteta*". Autorski dvojac je brojnim demografskim kartama i tabelarnim prikazima pokušao razmotriti najznačajnije pravce demografskih kretanja u Istri između 1991. i 2001. godine. Također, prikazane su i promjene najosnovnijih struktura istarskog stanovništva: starosne, spolne, jezičke, obrazovne etc.

Mario Šošić se bavio temom "*Komparativna analiza nacionalne komponente popisa stanovništva 2001. godine u Istri*" (pp. 419-438). Autor upoređuje popise stanovništva iz 1991. i 2001. godine, te zaključuje da je po popisu iz 1991. zabilježen veliki postotni pad udjela Hrvata i izrazito veliki postotak udjela regionalno opredijeljenih (Istrijana) u ukupnoj populaciji, dok je po popisu iz 2001. stanje u potpunosti obrnuto. Na osnovu vlastitih istraživanja autor zaključuje da se regionalno-istrijski identitet ne pojavljuje kao jak osjećaj regionalne identifikacije (p. 434). Zatim nastavlja: "Može se zaključno iskazati, kako su rezultati popisa stanovništva Istarske županije iz 2001. godine, kad je riječ o narodnosnoj strukturi, demantirali političke, ali i neke *znanstvene pristupe*, koji su fenomen *Istrijanstva* forsirano nastojali povijesno obrazložiti i nacionalno identitetski definirati" (p. 434).

Sandi Blagonić otvara treće subpoglavlje

lje u okviru cjeline "*Društveni i kulturni aspekti identiteta Istre*" sa radom intrigantnog, simboličko-satiričkog naslova "*Ne budimo ovce, glasajmo za kozu: aktualizirana povijest i simboli u procesu objektiviranja identiteta*." (pp. 441-461). Rad se bavi analizom interpretacija historijske događajnosti u sferi politikanskog diskursa. Kroz primjere političke prerade istrijanstva i općenitog istarskog identiteta, autor otkriva simbolički pojam *aktualizirane povijesti*. Simbolički lik koze, kao likovna predstava na istarskom grbu, resurs je za pojačavanje regionalnog identiteta, te kao takav je jako čest u javnom diskursu IDS-a (Istarski demokratski sabor). Autor, također, analizirajući novinsku građu, stranačke listove, te grafite, uočava simboličko suprotstavljanje lika koze i lika boškarina kao dva antipoda, gdje koza identificira IDS i istrijanstvo, dok boškarin simbolizira istarsko hrvatstvo.

"*Istra u zrcalu povijesnih smjeranja: identitet i strategije tumačenja odnosa čovjeka, jezika i svijeta*" (pp. 463-483) rad je koji potpisuje Robert Blagoni. Istaknuta je potreba, na primjeru Istre, o nužnosti praćenja evropskog i svjetskog modernizacijskog modela, te uključivanja u ekonomske, političke i kulturne tokove. S druge strane, neophodno je očuvati lokalne identitete, suprotstavljene sveopćoj globalizaciji, kroz očuvanje jezika, kao osnovice identiteta.

Još jedan u nizu radova o književnom elementu iz istarske historije potpisuje Boris Biletić "*Prijelomnice povijesti hrvatske Istre u književnu djelu Zvane Črnje*" (pp. 485-502), gdje autor definira značaj i ulogu Črnjinog pisanja, na prožimanju fenomena lokalnog, nacionalnog i univerzalnog, na primjeru istarskog provizorija.

Grupa autora-Vlado Šakić, Renata Franc i Ines Ivičić potpisuju rad pod naslovom "*Psihosocijalna analiza nekih sastavnica socijal-*

nog identiteta građana Istre" (pp. 503-521). Koristeći metodu ispitivanja javnog mnijenja, autori zaključuju da građani Istre za samoodređenje u prosjeku važnijim smatraju lične, a ne društvene aspekte identiteta, po čemu se značajno razlikuju od ostalih regija u Hrvatskoj. Pod *ličnim aspektima* podrazumijevaju osobne vrijednosti i moralne kvalitete, te vlastite osjećaje, dok za društvene aspekte identiteta kao relevantne uzimaju poznavanje maternjeg jezika, pripadnost obitelji etc. Smatramo važnim napomenuti da je metoda korištena pri izradi ovog naučnog rada dominantno sociološka, te da su rezultati ispitivanja tabelarno prikazivani u zavisnosti od smjera argumentacijske linije.

Socijalnu sliku stanovništva Istre u XIX stoljeću prikazao je Jakov Jelinčić u radu "*Matične knjige umrlih važan izvor za povijest zdravstva (Primjer matičnih knjiga umrlih župe Vodnjan od 1815. do 1893)*" (pp. 523-559). Također, temom iz socijalne historije su se bavili i Olivera Petrak, Mladen Havelka i Jasminka Despot Lučanin u radu "*Uloga lokalne zajednice u skrbi za starije osobe-neka obilježja starijeg stanovništva Istre i usporedba s drugim područjima u Hrvatskoj*" (pp. 561-577). Oba prethodna rada tumače segmente iz mikrohistorije istarskog područja, daju značajan doprinos izučavanju historije zdravstva, te daju sliku socijalne strukture stanovništva, što je snažno polazište za nadgradnju priče o identitetima u Istri. Na samom kraju urednici donose detaljan popis autora tekstova objavljenih u zborniku.

Kako su i mnogi autori u svojim radovima istakli, osnovni zadatak zbornika *Identitet Istre-ishodišta i perspektive* bio je otvaranje pojedinih pitanja usko vezanih za problem identiteta istarskog područja. Mislimo da je važno napomenuti da su svi

autori ukazali na brojnu literaturu, donoseći je kroz fusnote i na kraju svakog pojedinih referata, ostavljajući prostor budućim istraživačima za daljnje proučavanje ove problematike. Zbornik odiše multidisciplinarnošću u svakom smislu, ne nedostaju teme koje obrađuju historijske, političke, kulturne, crkvene, jezičke i socijalne aspekte, koji su zbirno neophodni za zaokruživanje priče o identitetima, a ona sama po sebi je multidisciplinarni problem, a podrazumijeva višeslojnu obradu. Ipak, smatramo da se znanstveni skup, ali i ovaj Zbornik kao *ukoričeni* proizvod istog, savršeno uklapa u priču o *aktualiziranoj povijesti* u političkom diskursu u Republici Hrvatskoj. Pitanje istarskih identiteta još je uvijek u sferi političke manipulacije, te je pažljivijim čitanjem radova objavljenih u Zborniku moguće uočiti tendenciju koja ide u pravcu forsiranja hrvatskog nacionalnog identiteta ispred regionalnog istarskog (istrijanskog), čime se ovaj prostor i politički nastoji više vezati sa ostalom Hrvatskom.

Na kraju, važno je napomenuti da uspješnost zbornika treba mjeriti *količinom* zdravih, na argumenatacijski zasnovanih naučnih polemika, koje isti može pokrenuti, što je drugi korak u nizu znanstvenog procesa ■

Mirza Jabandžić

Rasprave o nacionalnom identitetu Bošnjaka – Zbornik radova. Sarajevo: Institut za istoriju, 2009, 297 str.

Protekle 2008. godine navršilo se 40 godina od održavanja 17. i 20. sjednice CKSKBiH na kojima su bosanskohercegovački komunisti, uz saglasnost saveznog partijskog vrha, jasno i definitivno, odbacili sve kalkulacije o eventualnom nacionalnom integriranju muslimana u okrilje srpske ili hrvatske nacije, čime je otvoren put za formalno priznavanje muslimanske nacije. Tim povodom, Institut za istoriju u Sarajevu je u duhu svoje višedecenijske tradicije otvaranja tema koje su rezultat potreba savremenog društva, pa i političkog trenutka, 16. maja 2008. godine u prostorijama Bošnjačkog instituta u Sarajevu organizirao Međunarodnu konferenciju „*Nacionalni identitet Bošnjaka 1945-2008*“. Ona je motivirana potrebom da se naučno utemeljeno raspravi o jednom od najvažnijih pitanja bosanskohercegovačke stvarnosti, i to na način da se ispoštuje savremeni naučni pristup interdisciplinarnosti i teorijskog razmatranja, uz tradicionalnu historiografsku konkretizaciju ovog pitanja u periodu od kraja Drugog svjetskog rata do savremenog doba.

Najveći broj radova prezentiranih na spomenutoj Konferenciji objavljen je u zborniku „*Rasprave o nacionalnom identitetu Bošnjaka*“ (Sarajevo, 2009.) U cilju što sistematičnijeg prezentiranja u Zborniku objavljenih rezultata radove smo grupirali prema njihovom srodnom užem tematskom i metodološkom opredjeljenju. Prva grupa autora bavi se širim i užim kontekstom i konkretizacijom priznavanja muslimanske nacije 60-ih godina 20. st. Ivo